

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति २०८२/०८/१२ गते सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएको मुद्दाको विवरण:-

सि.नं	प्रतिवादीहरु	मुद्दा	आयोगको माग दावी तथा विशेष अदालतको फैसला	विशेष अदालतको फैसला र आधार	आयोगबाट सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका आधारहरु																																																										
१	प्रतिवादीहरु रामबहादुर रानाभाट र राधा रानाभाट मु.नं(०८०- CR-००५१) फैसला मिति २०८१/० २/२९ फैसला प्रमाणीकरण मिति २०८२/० ५/०६	गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको।	आयोगको माग दावी प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाटले सार्वजनिक पदको दुरुपयोग गरी रु.३,१५,८१,०६६ ।८० गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको हुँदा साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १५ एवं प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (१) बमोजिमको कसुरमानिजलाई विगो रु.३,१५,८१,०६६ ।८० कायम गरी साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १५ मा उल्लेख भए	फैसला: प्रतिवादीहरुलाई आरोप मागदावीबाट सफाई दिने ठहर गरी फैसला भएको अवस्था छ। विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारहरु: क. आरोप दावी र प्रतिवादीको विचमा मुख नमिलेको व्यय शिर्षकमा हेर्दा, ख. प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाटको व्यय शिर्षकको हकमा:- १) घरको निर्माण खर्चमा १५ प्रतिशत ओभरहेड खर्च र ५ प्रतिशत ठेक्का कर गरी जम्मा २० प्रतिशत घटाई विगो कायम हुने न्यायिक मान्यता	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय, लमही, दाङका इन्जिनियर राम बहादुर रानाभाटले सार्वजनिक सेवाको पदमा कार्यरत हुँदा पेश गरेको सम्पत्ति विवरण, अनुसन्धानको क्रममा निज प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाट र निजको श्रीमती राधा रानाभाट समेतको बयान, विभिन्न बैंकबाट प्राप्त विवरण, अनुसन्धानको सिलसिलामा संकलित विभिन्न चल अचल सम्पत्तिहरुसंग सम्बन्धित विभिन्न निकायहरुबाट प्राप्त प्रमाण, प्रतिवेदन तथा कागजातहरु लगायत निज प्रतिवादीको सम्पूर्ण आय व्ययका सम्बन्धमा गरिएको आय व्यय प्रवाह विवरण (Income Expenditure Cash Flow) को प्रचलित कानूनको ब्यवस्थाको रोहमा बस्तुनिष्ठ तवरले अध्ययन एवं विवेचना गर्दा निज रामबहादुर रानाभाटले सार्वजनिक सेवा प्रवेश गरेको मिति २०४६/०३/३० देखि मिति २०७९/०७/०६ सम्मको अनुसन्धान जाँच अवधिको समग्र आय व्यय निम्न बमोजिम रहेको भनि अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले आरोप पत्र दायर गरेको देखिन्छ:- आय व्ययको विवरण																																																										
<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">क्र.स</th><th colspan="2">आय</th><th rowspan="2">क्र.स.</th><th colspan="2">व्यय</th></tr> <tr> <th>विवरण</th><th>रकम (रु.)</th><th>विवरण</th><th>रकम (रु.)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td><td>राम बहादुर रानाभाट परिश्रमिक आय</td><td>३६,०३,०२२।६३</td><td>१</td><td>घर निर्माण खर्च</td><td>२७,८८,०९४।२६</td></tr> <tr> <td>२</td><td>स्थानिय भत्ता</td><td>४५,०००।-</td><td>२</td><td>जग्गा खरीद</td><td>१,०४,१९,६५०।-</td></tr> <tr> <td>३</td><td>दैनिक भ्रमण भत्ता</td><td>४४,८६५९।५</td><td>३</td><td>अध्ययन खर्च</td><td>४५,७६,५४१।-</td></tr> <tr> <td>४</td><td>कृषि आय</td><td>६,८३,२४३।४०</td><td>४</td><td>संचयकोष सावाँ ब्याज भुक्तानी</td><td>१२,६०,२२७।२९</td></tr> <tr> <td>५</td><td>शेयर विक्री आय</td><td>२,०७,५८,३८९।३२</td><td>५</td><td>सहकारी ऋण चुक्ता</td><td>१,३५,७७,६८६।-</td></tr> <tr> <td>६</td><td>छोरीहरुकोपरिश्रमिक</td><td>२९,०५,२२०।९५</td><td>६</td><td>बीमा प्रिमियम शुल्क</td><td>४,४९,८५४।-</td></tr> <tr> <td>७</td><td>जग्गाविक्री आय</td><td>२३,६२,७५०।-</td><td>७</td><td>सुन खरीद</td><td>५,०९,०५०।-</td></tr> <tr> <td>८</td><td>बीमा म्याचुरिटी आय</td><td>३,७५,६२०।-</td><td>८</td><td>सवारी साधन खरीद</td><td>१,६२,०००।-</td></tr> </tbody> </table>						क्र.स	आय		क्र.स.	व्यय		विवरण	रकम (रु.)	विवरण	रकम (रु.)	१	राम बहादुर रानाभाट परिश्रमिक आय	३६,०३,०२२।६३	१	घर निर्माण खर्च	२७,८८,०९४।२६	२	स्थानिय भत्ता	४५,०००।-	२	जग्गा खरीद	१,०४,१९,६५०।-	३	दैनिक भ्रमण भत्ता	४४,८६५९।५	३	अध्ययन खर्च	४५,७६,५४१।-	४	कृषि आय	६,८३,२४३।४०	४	संचयकोष सावाँ ब्याज भुक्तानी	१२,६०,२२७।२९	५	शेयर विक्री आय	२,०७,५८,३८९।३२	५	सहकारी ऋण चुक्ता	१,३५,७७,६८६।-	६	छोरीहरुकोपरिश्रमिक	२९,०५,२२०।९५	६	बीमा प्रिमियम शुल्क	४,४९,८५४।-	७	जग्गाविक्री आय	२३,६२,७५०।-	७	सुन खरीद	५,०९,०५०।-	८	बीमा म्याचुरिटी आय	३,७५,६२०।-	८	सवारी साधन खरीद	१,६२,०००।-
क्र.स	आय		क्र.स.	व्यय																																																											
	विवरण	रकम (रु.)		विवरण	रकम (रु.)																																																										
१	राम बहादुर रानाभाट परिश्रमिक आय	३६,०३,०२२।६३	१	घर निर्माण खर्च	२७,८८,०९४।२६																																																										
२	स्थानिय भत्ता	४५,०००।-	२	जग्गा खरीद	१,०४,१९,६५०।-																																																										
३	दैनिक भ्रमण भत्ता	४४,८६५९।५	३	अध्ययन खर्च	४५,७६,५४१।-																																																										
४	कृषि आय	६,८३,२४३।४०	४	संचयकोष सावाँ ब्याज भुक्तानी	१२,६०,२२७।२९																																																										
५	शेयर विक्री आय	२,०७,५८,३८९।३२	५	सहकारी ऋण चुक्ता	१,३५,७७,६८६।-																																																										
६	छोरीहरुकोपरिश्रमिक	२९,०५,२२०।९५	६	बीमा प्रिमियम शुल्क	४,४९,८५४।-																																																										
७	जग्गाविक्री आय	२३,६२,७५०।-	७	सुन खरीद	५,०९,०५०।-																																																										
८	बीमा म्याचुरिटी आय	३,७५,६२०।-	८	सवारी साधन खरीद	१,६२,०००।-																																																										

		रु.२५,९५,८४८। २४ को हकमा प्रचलित कानून साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा ३, दफा १६ ग., दफा २९ को उपदफा (१) र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (२), दफा ४७ तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २९ ख. बमोजिम जफत/असुल उपर गरी पाउन मागदावी	भन्ने तथ्य भन्दा पनि तत्काल उसको साथमा कति छ भन्ने आधारमा नै मूल्यांकन हुने। ग. आय शिर्षकको हकमा:- १. प्रतिवादीले जलश्रोत तथा सिंचाई डिभिजन कार्यालय जुम्लामा कार्यरत रहँदा प्राप्त गरेको भत्ता रकमको थप कागजात पेश गरेको उक्त रकम आयमा गणना हुने। २. प्रतिवादीले दैनिक भ्रमण एवं अन्य भत्ता बुझ्नेको सरकारी कार्यालयबाट जारी भएको कागजातबाट देखिँदा त्यसलाई अन्यथा मान्न मिलेन। ३. प्रतिवादीले	<table><tr><td></td><td>खरिद र अध्ययन खर्चमा</td><td></td></tr><tr><td>११</td><td>मिति २०७५।०४।०१ देखि २०७६।०४।०१ सम्म शेयर खरिद र अध्ययन खर्चमा</td><td>(१०,५१,६६४.८४)</td></tr><tr><td>१२</td><td>मिति २०७६।०४।०१ देखि २०७६।१२।०१ सम्म शेयर खरिद, ऋण चुक्ता र अध्ययन खर्चमा</td><td>(९,९०,२३७.२४)</td></tr><tr><td>१३</td><td>मिति २०७७।०१।०१ देखि २०७८।१२।०१ सम्म शेयर खरिदमा</td><td>(९९,६१,०५०.५१)</td></tr><tr><td></td><td>कुल जम्मा ऋणात्मक रकम (रु.)</td><td>(३,१५,८१,०६६.८०)</td></tr></table> विशेष अदालत, काठमाण्डौबाट भएको उक्त फैसलामा यी प्रतिवादीको आय व्ययको स्थितिको मूल्यांकन गर्दा आय तथा व्ययका निम्न शिर्षकहरूमा आयोगले दावी गरेको भन्दा फरक गरी घटबढ गरेको देखिएकोले उक्त फैसला निम्न लिखित आधार प्रमाण कानूनी व्यवस्था एवं सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजिर सिद्धान्त समेतको आधारमा त्रुटिपूर्ण रहेको देखिन्छ। १) प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाटको आय तर्फका शिर्षकहरूको विश्लेषण:- क. प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाटको स्थानीय भत्ता आय: प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाटले जाँच अवधीमा सिचाई विकास डिभिजन कार्यालय रोल्पाको कार्यरत रहँदा प्राप्त स्थानीय भत्ता शिर्षकमा रु.४५,०००।०० प्राप्त गरेको देखिएकोले उक्त रकमलाई निजको आयमा गणना गरिएको हो। निज प्रतिवादीले अनुसन्धानका क्रममा बयान गर्दा र आयोगबाट उपलब्ध गराईएको १३ पाने सम्पति विवरण भर्ने क्रममा उक्त स्थानीय भत्ता शिर्षकमा रु.४५,०००।०० लाई आयमा स्विकार गरी उल्लेख गरेको र अन्य स्थानीय भत्ता रकम दावि नै नगरेको देखिन्छ। प्रतिवादी विरुद्ध आरोप पत्र दायर भए पश्चात निजले आय रकम बढाउने अभिप्रायले पछिबाट सृजना गरिएको जल श्रोत तथा सिंचाई डिभिजन कार्यालय जुम्लाको पत्रको पेश गरि स्थानीय भत्ता शिर्षकमा रु.१,३०,५००।थप माग गरी जम्मा स्थानीय भत्ता जम्मा रु.१,७५,५००।- माग गरेकोमा विशेष अदालतबाट प्रतिवादीले समययाबधी लिई स्वईच्छाले भरेको १३ पाने सम्पति विवरणलाई नजरअन्दाज गरि प्रतिवादीले माग गरेकै रकमलाई स्थानीय भत्ता शिर्षकमा गणना गरी भएको फैसला त्रुटिपूर्ण हुदाँ बदर भागी छ। ख. दैनिक भ्रमण भत्ता: प्रतिवादीले जाँच अवधीमा विभिन्न कार्यालयमा कार्यरत रहँदा दैनिक भ्रमणमा जाँदा प्राप्त गरेको भत्ताको ७०% ले बचत हुने रकम रु.४,४८,६५९।५० प्राप्त गरेको देखिएकोले उक्त रकमलाई आरोप पत्रमा आयमा समावेश गरिए कै छ। प्रतिवादीले अदालतमा बयान गर्दा दैनिक भ्रमण बापत रु ३०,९९,३३३।५० दावि गरेको देखिन्छ। विशेष अदालतबाट फैसला हुदाँ प्रतिवादीले पछिबाट पेश गरेको प्रमाण एवं मागको आधारलाई न्यायिक परिक्षण नगरि, नबुझी दैनिक भ्रमण भत्ता शिर्षकमा रु.१४,८३,७००।- थप गरी जम्मा रु.१९,३२,३५९।५० आय कायम गरिएको फैसला त्रुटिपूर्ण हुदाँ बदर भागी छ। ग. शेयर बिक्री आय: प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाट र निजको परिवारको नाममा विभिन्न कम्पनीको कर र कमिशन		खरिद र अध्ययन खर्चमा		११	मिति २०७५।०४।०१ देखि २०७६।०४।०१ सम्म शेयर खरिद र अध्ययन खर्चमा	(१०,५१,६६४.८४)	१२	मिति २०७६।०४।०१ देखि २०७६।१२।०१ सम्म शेयर खरिद, ऋण चुक्ता र अध्ययन खर्चमा	(९,९०,२३७.२४)	१३	मिति २०७७।०१।०१ देखि २०७८।१२।०१ सम्म शेयर खरिदमा	(९९,६१,०५०.५१)		कुल जम्मा ऋणात्मक रकम (रु.)	(३,१५,८१,०६६.८०)
	खरिद र अध्ययन खर्चमा																		
११	मिति २०७५।०४।०१ देखि २०७६।०४।०१ सम्म शेयर खरिद र अध्ययन खर्चमा	(१०,५१,६६४.८४)																	
१२	मिति २०७६।०४।०१ देखि २०७६।१२।०१ सम्म शेयर खरिद, ऋण चुक्ता र अध्ययन खर्चमा	(९,९०,२३७.२४)																	
१३	मिति २०७७।०१।०१ देखि २०७८।१२।०१ सम्म शेयर खरिदमा	(९९,६१,०५०.५१)																	
	कुल जम्मा ऋणात्मक रकम (रु.)	(३,१५,८१,०६६.८०)																	

			अदालतमा बयान गर्दा शेयर खाताको विवरण, शेयर स्टेटमेण्ट एवं शेयर ब्रोकरको पत्र समेत पेश गरेको देखिँदा सो शेयर स्टेटमेण्ट समेतलाई प्रमाणमा लिन मिल्ने नै देखियो।	वापतको रकम कट्टी गरी खुद कायम गरिएको रकम रु.२,०७,५८,३८९।३२ लाई आरोप पत्रमा आयमा गणना गरिएकोमा निज प्रतिवादीले अदालतमा बयान गर्दा अतिरिक्त रु.३,४३,६२४।८८ को शेयर बिक्री भएको भनी दाबी गरे कै भरमा शेयर बिक्री आय शिर्षकमा उक्त रकम थप गरी जम्मा रु.२,११,०२,०१४।२० कायम हुने गरी भएको फैसला प्रमाण मूल्यांकनको रोहमा त्रुटिपूर्ण रहेको छ। प्रतिवादीको सम्पतिमा श्रित नपुगेको सम्पति विवरण आरोप पत्रको अवधिगत स्रोत नपुगेको रकम तालिकाको सि.नं. १०, ११, १२, १३ मा शेयर खरिद समेतको श्रोत नै नपुगेको देखिदा आधारभुत सम्पति कै श्रोत नखुलेको अवस्थामा सोबाट बढे वढाएको सम्पति वैध नहुने सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजिर (ने.का.प.२०६९, अंक ५, नि.नं.८८८६) सिद्धान्त समेतको आधारमा त्रुटिपूर्ण रहेकोले बदर भागी छ।
		४. प्रतिवादीले अदालतमा बयानका साथ छोरीहरुको सम्बन्धीत बैंक खातामा रकम गएको खाता विवरण पेस गरेको देखिदा सो खाता विवरणलाई प्रमाणमा लिन मिल्ने नै देखियो।	घ. <u>छोरीहरु अनुस्का रानाभाट र आकृति रानाभाटले प्राप्त गरेको पारिश्रमिक आय:</u> प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाटको छोरी आकृति रानाभाटले नर्भिक ईन्टरनेशनल हस्पिटल, निक सिमोन्स ईस्टिच्यूट सानेपा ललितपुर र World Health Organization बाट तथा छोरी अनुष्का रानाभाटले Interdisciplinary Research Institute for Sustainability काठमाडौंमा काम गरे वापत कर कट्टा गरी प्राप्त पारिश्रमिकको ८५% बचत रकम रु.२९,०५,२२०।९५ प्राप्त गरेको देखिदा उक्त रकमलाई अभियोजनकर्ताले आयमा गणना गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीले निजका छोरीहरुको पारिश्रमिक रु.३८,९०,५६७।- हो भनी अदालतमा बयान गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीले अनुसन्धानको क्रममा बयान गर्दा र सो भन्दा पुर्व आयोगबाट उलपब्ध गराईएको १३ पाने सम्पति विवरणमा उक्त जिकिर राखि दाबी गरेको नदेखिएको र आरोप पत्र दायर भए पश्चात आय रकम वढाउने उदेश्यले निजि संस्थाहरुको पछीबाट प्राप्त पत्र विवरण कै भरमा प्रतिवादीले दाबी गरे के रकम रु.३८,९०,५६७।- को ८५% बचत रकम रु.३३,०६,९८१।९५ आयमा गणना गर्ने ठहर गरि भएको फैसला त्रुटिपूर्ण हुदाँ बदर भागी छ।	घ. <u>छोरीहरु अनुस्का रानाभाट र आकृति रानाभाटले प्राप्त गरेको पारिश्रमिक आय:</u> प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाटको छोरी आकृति रानाभाटले नर्भिक ईन्टरनेशनल हस्पिटल, निक सिमोन्स ईस्टिच्यूट सानेपा ललितपुर र World Health Organization बाट तथा छोरी अनुष्का रानाभाटले Interdisciplinary Research Institute for Sustainability काठमाडौंमा काम गरे वापत कर कट्टा गरी प्राप्त पारिश्रमिकको ८५% बचत रकम रु.२९,०५,२२०।९५ प्राप्त गरेको देखिदा उक्त रकमलाई अभियोजनकर्ताले आयमा गणना गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीले निजका छोरीहरुको पारिश्रमिक रु.३८,९०,५६७।- हो भनी अदालतमा बयान गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीले अनुसन्धानको क्रममा बयान गर्दा र सो भन्दा पुर्व आयोगबाट उलपब्ध गराईएको १३ पाने सम्पति विवरणमा उक्त जिकिर राखि दाबी गरेको नदेखिएको र आरोप पत्र दायर भए पश्चात आय रकम वढाउने उदेश्यले निजि संस्थाहरुको पछीबाट प्राप्त पत्र विवरण कै भरमा प्रतिवादीले दाबी गरे के रकम रु.३८,९०,५६७।- को ८५% बचत रकम रु.३३,०६,९८१।९५ आयमा गणना गर्ने ठहर गरि भएको फैसला त्रुटिपूर्ण हुदाँ बदर भागी छ।
		५. प्रतिवादीले जग्गा बिक्री गर्दा सोबाट आर्जित रकमलाई आयमा गणना नगर्नु न्यायसंगत देखिएन। समग्र जाँच अवधिको	ङ. <u>जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त आय:</u> निज रामबहादुर रानाभाटको नाममा तनहुँ, भक्तपुर, कास्कीमा दर्ता कायम रहेको जग्गा बिक्री गरी प्राप्त आय रु.२३,६२,७५०।०० लाई निजको आयमा गणना देखिन्छ। तर राधा रानाभाटको नाममा जिल्ला चितवन भरतपुर ०८ स्थित कि.नं. २०७४ र ३६९६ जग्गा मिति २०७५/०३/२९ गते भगवती रानाभाटबाट रु.९३,००,०००।०० खरिद गर्दा पुरै रकमको स्रोत नपुगेकोले उक्त जग्गा मिति २०७५।०८।२० गते भगवती रानाभाटलाई रु.९३,००,०००।०० बिक्री गरेको भए तापनि यो जग्गा खरिद गर्दा श्रोत नपुगेका कारण आयमा समावेश नगरिएको हो। तर विशेष अदालतबाट फैसला गर्दा उक्त रकम रु.९३,००,०००।-समेत आयमा गणना हुने भई जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त आय रु.१,१६,६२,७५०।- आयमा समावेश गरिएको सम्बन्धमा उक्त जग्गा खरिदको स्रोत नखुलेको अवस्थामा उक्त रकम आयमा गणना गर्न कार्य सरासर त्रुटिपूर्ण कार्य हो। गैर कानुनी तवरबाट आर्जन गरेको सम्पत्तिबाट भएको आयलाई समेत कानुनी आयमा मान्यता दिदै जाने हो भने गैरकानुनी कार्यले प्रश्रय पाउने हुँदा उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण रहेको छ। यसै सन्दर्भमा, नेपाल सरकार विरुद्ध युवराज शर्मा भएको (ने.का.प.२०६९, अंक ५, नि.नं.८८८६) मुद्दामा “आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा त्यसबाट बढेबढाएको सम्पत्ति समेत स्वतः गैरकानुनी हुने भई दफा ४७ बमोजिम जफत	ङ. <u>जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त आय:</u> निज रामबहादुर रानाभाटको नाममा तनहुँ, भक्तपुर, कास्कीमा दर्ता कायम रहेको जग्गा बिक्री गरी प्राप्त आय रु.२३,६२,७५०।०० लाई निजको आयमा गणना देखिन्छ। तर राधा रानाभाटको नाममा जिल्ला चितवन भरतपुर ०८ स्थित कि.नं. २०७४ र ३६९६ जग्गा मिति २०७५/०३/२९ गते भगवती रानाभाटबाट रु.९३,००,०००।०० खरिद गर्दा पुरै रकमको स्रोत नपुगेकोले उक्त जग्गा मिति २०७५।०८।२० गते भगवती रानाभाटलाई रु.९३,००,०००।०० बिक्री गरेको भए तापनि यो जग्गा खरिद गर्दा श्रोत नपुगेका कारण आयमा समावेश नगरिएको हो। तर विशेष अदालतबाट फैसला गर्दा उक्त रकम रु.९३,००,०००।-समेत आयमा गणना हुने भई जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त आय रु.१,१६,६२,७५०।- आयमा समावेश गरिएको सम्बन्धमा उक्त जग्गा खरिदको स्रोत नखुलेको अवस्थामा उक्त रकम आयमा गणना गर्न कार्य सरासर त्रुटिपूर्ण कार्य हो। गैर कानुनी तवरबाट आर्जन गरेको सम्पत्तिबाट भएको आयलाई समेत कानुनी आयमा मान्यता दिदै जाने हो भने गैरकानुनी कार्यले प्रश्रय पाउने हुँदा उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण रहेको छ। यसै सन्दर्भमा, नेपाल सरकार विरुद्ध युवराज शर्मा भएको (ने.का.प.२०६९, अंक ५, नि.नं.८८८६) मुद्दामा “आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा त्यसबाट बढेबढाएको सम्पत्ति समेत स्वतः गैरकानुनी हुने भई दफा ४७ बमोजिम जफत

			आय व्ययको विश्लेषण गरी न्याय निरूपण गर्न पर्ने हुदाँ जाँच अवधिमा विक्री गरिएको जग्गाको सम्पूर्ण आयलाई गणना गर्दा न्यायोचित हुने देखियो। ६. कलंकी नमुना बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाबाट ऋण लिएको सम्बन्धमा आयोगले आयमा गणनाको अतिरिक्त प्रतिवादीले सोही सहकारीबाट थप कर्जा लिएको भनी दावी जिकिर लिई उक्त सहकारी संस्थाको पत्र विवरणबाट देखिदा आयमा गणना हुने देखियो। ७. नगद लाभांश प्राप्त गरेको प्रमाणित हुने बैंक स्टेटमेन्ट एवं	हुने स्थिति रहन्छ। त्यसैले बढेबढाएको सम्पत्तिको स्रोत खोज्न वा त्यस्तो सम्पत्तिबाट आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि हुने गरी अर्थ गर्न मिल्दैन। बढे बढाएको सम्पत्तिलाई आयको मान्यता दिँदा परिणामतः त्यसले आधारभूत सम्पत्तिकै स्रोत पुष्टि हुनजाने अवस्था सिर्जना हुन आउँछ, जुन कानूनसम्मत हुन नसक्ने” भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएकोमा उक्त सिद्धान्त प्रतिकूल भएको प्रस्तुत फैसला त्रुटीपूर्ण छ। च. <u>कलंकी नमुना बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाबाट लिएको ऋण</u>: प्रतिवादीले कलंकी नमुना बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाबाट लिएको रु.१,९१,४५,३२०।०० ऋण कर्जालाई प्रतिवादीको आयमा गणना गरिएकोमा उक्त रकममा थप रु.३६,००,०००।- सोही सहकारीबाट कर्जा लिएको भनी प्रतिवादीले अदालतमा बयानको क्रममा दावी जिकिर लिएको देखिन्छ। प्रतिवादीले अनुसन्धानको क्रममा उक्त थप रकम रु.३६,००,०००।-को जिकिर नै नलिएको र सोही सहकारीबाट उक्त कर्जा लिएको भनी प्रमाण समेत पेश गर्न सकेको अवस्था देखिदैन। निज प्रतिवादीले आरोप पत्र दर्ता भएको मिति भन्दा पछाडी मिति २०८०।०८।०४ मा कलंकी नमुना बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको पत्रको आधारमा रु.३६,००,०००।- कर्जा रकमलाई थप आय भनि दावी गरेको जिकिर नेपाल सरकार विरुद्ध जयप्रकाश प्रसाद गुप्ता समेत भएको ने.का.प.२०६८ अङ्क ११, निर्णय नं. ८७२२ मा प्रतिपादित सिद्धान्त “स्वयं प्रतिवादीले जिकिर लिन नसकेको विषयमा कुनै निजी संस्था विशेषले पछिबाट लेखेको पत्रका भरमा त्यस्तो रकमलाई आयमा समावेश गर्न नमिल्ने” नजिर सिद्धान्त समेतको आधारमा उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण हुदाँ बदर भागी छ। छ. <u>विभिन्न कम्पनीको शेयरबाट प्राप्त नगद लाभांश</u>: प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाट तथा निजको एकाघरका सदस्यहरुको नाममा रहेको शेयरबाट प्राप्त नगद लाभांश रकम रु.९,९१,३३४।७० लाई निजको आयमा अभियोजनकर्ताले गणना गरेको देखिन्छ। प्रतिवादीले अदालतमा बयान तथा लिखित प्रतिवाद गर्दा थप रकम रु.६,९०,०९६।२२ दावी गरेको देखिन्छ। यसरी मौकामा अनुसन्धानको क्रममा उल्लेख नै नगरेको तथ्यलाई विशेष अदालतबाट पछि पेश भएको प्रमाणको समुचित मुल्यांकन नगरि प्रतिवादीले माग गरे कै आधारमा उक्त शीर्षकमा रु.१६,८१,४३०।९२ आय कायम गरी भएको फैसला त्रुटीपूर्ण छ। ज. <u>बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट प्राप्त व्याज रकम</u>: बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट प्राप्त व्याज रकमका सन्दर्भमा “बैंकमा राखेको रकमको व्याजलाई आयमा समावेश गर्नका लागि त्यसको मूलधन वैध थियो भन्ने तथ्य पुष्टि गर्न सक्नु पर्ने”(नेपाल सरकार विरुद्ध रामाज्ञा चतुर्वेदी (ने.का.प.२०६८, अंक ६, नि.नं. ८६३०) र “यो यस वैधानिक स्रोतबाट आयआर्जन गरेको हो भनी पुष्टी गर्ने दायित्व प्रतिवादी उपर रहने” भनी नेपाल सरकार विरुद्ध जय प्रकाश प्रसाद गुप्ता समेत (ने.का.प.२०६८, अंक ११, नि.नं.८७२२) को मुद्दामा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट नजिर सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ। प्रतिवादीले अदालतमा बयान गर्दा यस शीर्षकमा रु.६९.३५.१३३।७५ व्याज रकम आयमा समावेश गर्ने भनि दावी गरेको देखिन्छ। विशेष अदालतबाट सो प्रतिवादीले दावी गरेको रकम मध्ये रु.६,८५,११२।-प्रतिवादीको आयमा समावेश गर्न गरि भएको फैसला उपरोक्त सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजिरको प्रतिकूल हुँदा बदर भागी छ। झ. <u>घर बहाल बापत प्राप्त रकम</u>: प्रतिवादीले अनुसन्धानको क्रममा गरेको बयानमा घर बहाल आम्दानी बापत प्राप्त
--	--	--	--	---

			नगद लाभांश विवरण पेश गरेको देखिँदा सो रकम आयमा गणना हुने। ८. सम्मानित सर्वोच्च अदालतले बैंक खातामा प्राप्त हुन आएको व्याजलाई वैध आयको रूपमा गणना गरिनुपर्ने व्याख्या नेपाल सरकार विरुद्ध ईश्वर पोखरेल समेत (ने.का.प. २०७२, नि.नं. ९४६१) को मुद्दा समेतमा गरेको देखिँदा सो रकम प्रतिवादीको आयमा समावेश गर्नु पर्ने। ९. घर बहाल वापत प्राप्त रकमको हकमा घर बहालमा रहेका व्यक्तिसँग गरेको सम्झौताका कागजहरू पेश गरेको र बहालमा	रकम रु.४३,०२,०००।-आयमा गणना हुनु पर्ने जिकिर लिए तापनि सो घर बहाल वापतको कर तिरेको तथा घर बहाल संझौता समेत भएको नदेखिँदा निजले दावी गरेको घर बहाल वापतको रकमलाई निजको आयमा समेत गर्न नमिल्ने भएकोले अभियोजनकर्ताले आयमा समावेश गरेको देखिँदैन। विशेष अदालतबाट फैसला गर्दा प्रतिवादीको श्रीमतिको नाममा रहेको घर भाडाबाट प्राप्त चल सम्पत्ति रु.४३,०२,०००।- आयमा कायम गरि सो को १० प्रतिशत घर बहाल कर कट्टा गरी रु.३८,७१,८००।- प्रतिवादीको आयमा गणना गरेको देखिन्छ। निज प्रतिवादीले नियमानुसार तिर्नु पर्ने घर बहाल कर तिरेको रसिद मौकामा पेश गर्न सकेको नदेखिएको, बहालमा बस्नेहरूसँग घर बहाल सम्झौता समेत गरेको नदेखिएको एवं घर बहाल आय प्राप्त गरेको पुष्टी हुने अन्य प्रमाण समेत पेश गर्न नसकेको अवस्था हुँदा हुँदै प्रतिवादीले भने कै भरमा मात्र आधार र पछीबाट पेश गरेको प्रमाणको आधारमा रु.३८,७१,८००।- आयमा समावेश गरी भएको फैसला प्रमाण मूल्यांकनको रोहमा त्रुटीपूर्ण देखिन्छ। कानून बमोजिम राष्ट्रसेवकले वार्षिक रूपमा निजामती कितावखानामा पेश गर्ने सम्पत्ति विवरणमा समेत उक्त आयलाई उल्लेख गरेको समेत नपाईँदा यस्तो आयलाई मान्यता दिन कानून विपरित हुन्छ। सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट "सार्वजनिक पदमा बहाल रहेको पदाधिकारीहरूले कानून बमोजिम नियमित रूपमा साधिकार निकायमा बुझाउने सम्पत्ति विवरण फारम औपचारिकताको विषय मात्र होईन यसको प्रमाणिक मुल्य हुन्छ। जिम्मेवार पदाधिकारीले जिम्मेवार निकायमा आफैँले बुझाएको विवरणबाट सृजित जिम्मेवारीबाट पन्छिन मिल्दैन" (युवराज शर्मा बि. नेपाल सरकार ०७१- NF-००२१) भन्ने समेत सिद्धान्त प्रतिपादन भएको छ। यसरी पछि सिर्जना गरिएको प्रमाणलाई आधार बनाई दिईएको आयलाई मान्यता दिई भएको शुरू विशेष अदालतको फैसला कानून तह त्रुटिपूर्ण भई सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त प्रतिकुल रहेकोले बदरभागी छ। ज. <u>व्यक्तिगत ऋण सापटी</u>: प्रतिवादीले अनुसन्धानको क्रममा बयान गर्दा व्यक्तिगत ऋण सापटी तर्फ रु. ५६,१७,६१५।- रुपैयाँ आयमा दावी गरेको देखिन्छ। निजले व्यक्तिगतरूपमा लिएको ऋण सापटी रकम र सोको साँवा तथा व्याज भुक्तानीलाई यथेष्ट प्रमाणबाट पुष्टि गर्न नसकेको अवस्थामा केवल प्रतिवादीको बैंक खातामा पैसा जम्मा भएको आधारमा मात्रै उक्त रकमलाई व्यक्तिगत ऋण सापटीमा समावेश गरि आय कायम गर्न मिल्ने नदेखिँदा निजले दावि गरेको रकमलाई अभियोजन कर्ताले आयमा समावेश गरेको छैन। निजले अदालतमा बयान गर्दा रु १,१६,०९,६१५।- व्यक्तिगत ऋण सापटी वापतको रकम हो भनि दावी गरेतापनि विशेष अदालतबाट रु.४१,०९,६१५।- सम्म आयमा समावेश गरिएको देखिन्छ। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन २०४८ को दफा ३१(क) र भ्रष्टाचार निरवारण ऐन २०५९ को दफा ५० ले सम्पत्ति विवरण लाई Mandatory (बाध्यात्मक व्यवस्था) मानेको र व्यक्तिले आफ्नो आय र व्ययको विवरण सम्पत्ति विवरण फारममा अनिवार्य रूपम उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ। यसरी मौकाको सम्पत्ति विवरण फारम भर्दा कर्जा लिएको भनी उल्लेख गर्न नसकेको, व्यक्तिगत ऋण सापटी लिएको कुनै तमसुक कागज पेस गर्न नसकेको अवस्थामा केवल बैंक खातामा रकम आएको भन्ने आधारमा रु.४१,०९,६१५।- लाई अदालतले उक्त रकमलाई आय मानी गरेको फैसला गैर कानुनी सम्पत्ति आर्जन मुद्दा गरिने प्रमाण व्याख्याको रोहमा त्रुटिपूर्ण हुँदा बदरभागी छ।
--	--	--	--	--

			बस्ने मानिसहरु अदालतमा आइ बकपत्र समेत गरी घर बहाल दिएको तथ्य स्थापित भएको अवस्था एवं प्रतिवादीले सम्पत्ति विवरणमा समेत घर बहाल आय उल्लेख गरेको उक्त रकम प्रतिवादीको आयमा गणना गर्दा न्यायोचित हुने। बैंकबाट प्राप्त रकमलाई आयमा गणना गरिनु पर्ने भन्ने नेपाल सरकार विरुद्ध उमेश कुमार रेग्मी समेतको ने.का.प. २०७२, अंक-१२, नि.नं.९५०५ मा व्याख्या भएको हुँदा प्रतिवादीले बयानका साथ पेश गरेको विभिन्न व्यक्तिहरुबाट	प्रतिवादीको व्यय शिर्षक तर्फ:- क. घर निर्माण खर्च: प्रतिवादी राधा रानाभाटको नाममा रहेको जिल्ला काठमाण्डौ, का.म.न.पा.१४ कलंकी स्थित कि.नं. ८०३ मा बनेको घरको लागत मूल्याङ्कन रु.२७,८८,०९४।२६ कायम गरी आरोप पत्र दायर भएको देखिन्छ। व्यक्ति आफैले बनाएको घरमा १५ प्रतिशत ओभरहेड खर्च र ५ प्रतिशत ठेक्का कर गरी जम्मा २० प्रतिशत घटाइ बिगो कायम हुने न्यायिक मान्यता बमोजिम दावीको बिगोमा रु.५,५७,६१८।८५ घटाउँदा घर निर्माण खर्च रु.२२,३०,४७५।४१ हुन आउने भनी घर निर्माण खर्च रकम घटाइ फैसला भएको देखिन्छ। प्रतिवादि जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्र कार्यालयको ईन्जिनियर पदमा रही विभिन्न जिल्लामा कार्यरत रहेको देखिन्छ। निज प्रतिवादीले आफै घर निर्माणमा सहभागी भई आफैले स्रोत जुटाई निर्माण गर्न सक्ने अवस्था नदेखिदा उक्त घर निर्माण गर्दा ठेक्का प्रक्रिया अवलम्बन गरेको तथ्य स्पष्ट देखिन्छ। अनुसन्धानका क्रममा प्रतिवेदन गर्दा र अदालतमा बकपत्र गर्दा समेत आयोगका बिज्ञ ईन्जिनियरले उक्त घरको मुल्यांकन प्रतिवेदनमा घर निर्माण गर्दा लागेको खर्च, फर्निचर, ईन्टेरियर डेकोरेशन र उपकरण सहितको घर निर्माण खर्च व्यय रु.२७,८८,०९४।२६ मा १५ प्रतिशत ओभरहेड खर्च र ५ प्रतिशत ठेक्का कर समावेश गरिएको भनि उल्लेख गरेको नदेखिदा उक्त ठेक्का कर र ओभरहेड खर्च कटौती गरी बिगो कायम गर्न नमिल्ने स्पष्ट देखिदा देखिदै उक्त २०% रकम घटाई रु.२२,३०,४७५।४१ घर निर्माण खर्च कायम गरि भएको फैसला त्रुटीपूर्ण हुदाव बढेर भागी छ। ख. सुन खरीद: प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाटले आफ्नो परिवारका सदस्यहरुको लागि विभिन्न मितिमा सुन खरीद गरेको विलका आधारमा रु.५,०९,०५०।- व्ययमा गणना गरी आरोप पत्र पेश भएको देखिन्छ। निज प्रतिवादीले अदालतमा बयान गर्दा उक्त सुनका गहनाहरु मध्ये रु.७४,२००।०० बराबरको गहना प्रतिवादीको श्रीमतिको दिदीले खरिद गरेको भनि अलग कारोवार देखाएतापनि नाता सम्बन्धका ब्यक्तिले भनेकै आधारमा र पछिबाट पेश गरेको विलहरु कै आधारमा प्रतिवादीको भनाईलाई विश्वास गर्नु पर्ने अवस्था नहुदाँ नहुदै उक्त सुन खरिद मुल्यमा रु.७४,२००।०० घटाई रु.४,३४,८००।- व्यय कायम गरी भएको फैसला त्रुटीपूर्ण हुदाँ बढेर भागी छ। ग. विभिन्न कम्पनीहरुको शेयर खरिद गर्दा भएको खर्च: प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाटले निज सार्वजनिक सेवामा प्रवेश गरे पश्चात आफु र आफ्नो परिवारको नाममा विभिन्न बैंक वित्तिय संस्था तथा कम्पनीहरुको साधारण शेयर र सेकेन्डरी बजारमा शेयर कारोवार गर्दा रु.४,७६,७७,१९७।७१ खर्च गरेको देखिदा प्रतिवादीको व्ययमा गणना गरिएको देखिन्छ। प्रतिवादीले अदालतमा बयान गर्दा जाँच अवधिका शेयर खरिदमा रु.४,५४,६१,८५१।६० मात्र लगानी भएको भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। निज प्रतिवादीले यस अदालतमा बयानका साथ सम्बन्धित शेयर खाताको विवरण (स्टेटमेण्ट) एवं शेयर ब्रोकरको पत्रसमेत पेश गरेको देखिँदा प्रतिवादीको शेयर खरिद खर्च रु.४,५४,६१,८५१।६० कायम भइ व्ययमा गणना हुने गरि विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाटले अनुसन्धानको क्रममा गरेको बयानको स.ज.३१ मा “मैले र मेरो परिवारले खरिद गरेको शेयरहरुको एकमुष्ट रकम निम्नानुसार उल्लेख गरेको छु भनी रामबहादुर रानाभाटको जम्मा रु.९८,१४,८७७।१०, राधा रानाभाटको जम्मा रु.२,९७,७८,४०८।२०, आकृति रानाभाटको जम्मा रु.३१,२७,६७५।४०, अनुष्का रानाभाटको जम्मा रु.४९,१०,११३।९० गरी कूल जम्मा रु.४,७६,७७,१९७।७१ रकम बराबरको शेयर दोस्रो
--	--	--	---	--

			बैंक खातामा प्राप्त रकम आयमा गणना गर्न मिल्ने। प्रतिवादीहरूको वैध आय रु.७,९५,२९,५७८।६१२ व्यय रु.७,९४,०९,००७।२२ रहेको देखियो। समग्र गणना अवधिमा वैधानिक आय भन्दा व्यय कम देखिँदा निजहरूको स्रोत नखुलेको गैरकानुनी सम्पत्ति देखिएन तसर्थ, प्रतिवादीहरू राम बहादुर रानाभाट र राधा रानाभाटले आरोप दाबीबाट सफाई पाउने ठहर्छ।	बजारमा लगानी गरेको छु र प्राथमिक शेयर खरिदको हकमा आयोग समक्ष छुट्टै विवरण पेश गरेको छु” भनी उल्लेख गरेकोमा आफैले उल्लेख गरेको अनुसन्धानको वयान विपरित कुनै आधार र प्रमाणको पुष्ट्याई विना नै अदालत समक्ष गरेको वयानलाई मात्र आधार लिई भएको फैसला त्रुटीपूर्ण हुँदा बदरभागी छ। घ. बैंक मौज्दात: प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाट र निजको एकाघरका सदस्यका नाममा विभिन्न बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूमा रहेको मौज्दात रकम रु.१८,२४,८८५।५५ लाई प्रतिवादीको व्ययमा गणना गरि आरोप पत्र दायर भएको देखिन्छ। राष्ट्रसेवक प्रतिवादीले अमुक सम्पत्ति कति आर्जन गर्यो भन्ने तथ्य तत्काल उसको साथमा कति सम्पत्ति छ भन्ने आधारमा नै मूल्यांकन हुने गर्दछ। बैंक खातामा भएको रकमबाट प्रतिवादीको जिकिर पुष्टि नै भएको देखिँदा बैंक मौज्दात शीर्षकमा रु.७,२०,९२२।- व्यय कायम हुने देखियो भनी बैंक मौज्दात शीर्षकमा रु.१८,२४,८८५।५५ बाट घटाई रु.७,२०,९२२।- मात्र कायम गरेको सम्बन्धमा, प्रतिवादीको श्रीमती राधा रानाभाटको नविल बैंक लि. को खाता नं. ८०१०००१७५०३२८३ मा मिति २०७९।०७।०६मा मौज्दात रकम रु.१०,७२,२३४.७१ रहेको बैंक स्टेटमेन्टबाट स्पष्ट देखिएको अवस्थामा फैसलामा प्रतिवादीको बैंक मौज्दात शीर्षकमा रु.७,२०,९२२।- मात्र व्यय कायम गरेको मिलेको देखिँदैन। प्रतिवादी राम बहादुर रानाभाट एकल व्यक्तिको मात्र बैंक खाताको जम्मा जोड गरेको नभई निजको श्रीमती तथा २ जना छोरीहरूको समेत विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थामा भएको खातामा मिति २०७९।०७।०६मा भएको मौज्दातको जम्मा जोडफल रु.१८,२४,८८५।५५ रकमलाई बैंक मौज्दात कायम गरिएको हो। तसर्थ फैसला गर्दा प्रतिवादीको परिवारको विभिन्न बैंक तथा वित्तिय संस्थामा बचत भएको रकमको जोड गरेर अन्तिम बैंक मौज्दात निकालिएको नदेखिएकोले प्रस्तुत फैसला त्रुटीपूर्ण हुँदा बदरभागी छ। अतः माथि बिबेचित प्रतिवादीको तलव भत्ता, घर निर्माण लागत, जग्गा खरीद, बैंक मौज्दात, शेयर खरीद बिक्री, बैंकको तथा वित्तिय संस्थाको ब्याज, ऋण सापटी, समेतबाट यी प्रतिवादी रामबहादुर रानाभाटले सार्वजनिक पद धारण गरेको मिति २०४६/०३/३० देखि मिति २०७९/०७/०६ सम्म सेवा अवधिमा गैर कानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्ति र सोबाट बढे बढाएको सम्पत्ति समेत गरी जम्मा रु.३,१५,८१,०६६।८० वरावरको सम्पत्ति आफ्नो र एकासगोलकी पत्नी प्रतिवादी राधा रानाभाटको नाममा समेत राखेको देखिँदा यी प्रतिवादीहरूले आरोपित कसूर गरेको निर्विवाद रुपमा पुष्टि भएकोमा मिसिल संलग्न समग्र प्रमाणको उचित मुल्यांकन नगरी एवं सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त प्रतिकुल हुने गरी गैर कानूनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्तीबाट बढे बढाएको सम्पत्तीलाई समेत प्रतिवादीको वैध आय कायम गरी प्रतिवादीहरूलाई सफाई दिने ठहर गरी भएको फैसला त्रुटिपूर्ण भएकोले उक्त फैसला बदर गरी प्रतिवादीहरूलाई आरोप-पत्र मागदावी बमोजिम कसूर ठहर गरी सजाय गरि पाउँन सम्मानित अदालत समक्ष अनुरोध छ।
--	--	--	---	---